

Ekologizavimas, žalinimas ir kiti angl. *greening* atitikmenys Europos Sąjungos institucijų dokumentuose

ROBERTAS STUNŽINAS

Lietuvių kalbos institutas

ESMINIAI ŽODŽIAI: politika, žemės ūkio politika, žalinimas, ekologizavimas, sinonimai.

2014–2020 m. bendrajai žemės ūkio politikai keliami tam tikri aplinkosaugos reikalavimai, vienas iš jų – žalinimo nuostatų įgyvendinimas. Žalinimas – aukštesnių biologinės įvairovės, dirvožemio, vandens bei klimato apsaugos standartų siekimas didžiojoje dalyje Europos žemės ūkio paskirties žemėje. Žalinimo veikla apima pasėlių įvairinimą, daugiamečių pievų ir ganyklų išlaikymą, ekologiniu požiūriu svarbios vietovės (pūdymo, terasos, kraštovaizdžio elemento, apsauginės juostos ar kito aplinkosauginę vertę turinčio objekto) išskyrimą. Už žalinimo nuostatų įgyvendinimą skiriamos tiesioginės išmokos ūkininkams (plačiau žr. www.zum.lt).

Žalinimas yra ne vien Europos Sąjungos žemės ūkio politikos sąvoka. Tai ES žaliosios politikos krypties, kuriai rūpi žaliosios energetikos bei mažai teršiančių ūkių kūrimas, oro transporto taršos mažinimas, žaliosios ekonomikos bei žaliųjų (taupančių energiją, naudojančių atsinaujinančius energijos šaltinius, saugančių išteklius ir ekosistemą, padedančių vengti atliekų ir taršos) darbo vietų kūrimas ir kiti panašūs dalykai, esminis pasaulėžiūros principas. Terminas *žalinimas* įtrauktas į daugiakalbę ES terminų bazę (IATE) ir bendra jo reikšmė – „darymas klimatui ar aplinkai palankesniu¹“ (IATE). Šis terminas ir jo sinonimai plačiai vartojami Europos Sąjungos ir Lietuvos teisės aktuose, taip pat jie yra patekę į spaudą ir plačiąją vartoseną, pvz.: „Nemaža dalis šalies ūkininkų nerimaudami laukia Europos Sąjungos kaimo plėtros programos 2015–2020 metų laikotarpio. Vienas neaiškiausių ir labiausiai juos gąsdinančių dalykų – žali-

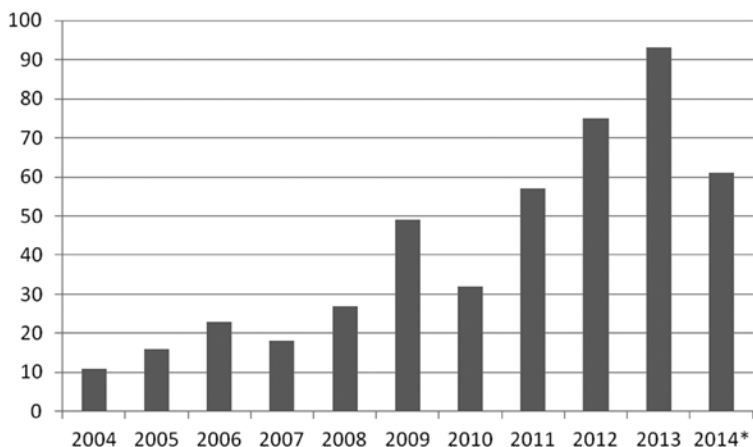
¹ Turi būti „darymas klimatui ar aplinkai palankesnio“.

nimo reikalavimas“ (ukininkopatarejas.lt). „Viena iš realiausių priemonių minėtoms grėsmėms sumažinti – žemės ūkio ekologizavimas arba, kaip dabar madinga sakyti, žalinimas (*angl. greening*)“ (valstietis.lt).

Verčiamuose Europos Sąjungos institucijų dokumentuose *žalinimas* yra *angl. greening* atitikmuo. Be jo, dar vartojamas *ekologizavimas*, šis terminas ES terminų bazėje IATE teikiamas kaip sinonimas. Tačiau pažvelgus į ES institucijų dokumentus matyti, kad *žalinimas* yra naujas kalbos reiškiny, o iki jo *angl. greening* buvo verčiamas daugeliu kitų atitikmenų. Siekiant išsiaiškinti *angl. greening* atitikmenų įvairovę ir kaitą peržvelgti 2004–2014 m. ES institucijų 209 dokumentai, iš kurių paimta 280 *angl. greening* atitikmenų². Straipsnyje toliau nagrinėjami lietuviški *angl. greening* atitikmenys³ ES institucijų teisės aktuose ir dokumentuose vartosenos, raiškos, raidos ir sinonimijos atžvilgiais.

Angl. greening yra sparčiai ES teisės aktuose ir dokumentuose plintantis terminas. Dokumentų, kuriuose vartojamas terminas *greening*, skaičius parodytas paveiksle⁴.

Pav. Angliškų dokumentų, kuriuose vartojama *angl. greening*, skaičius 2004–2014⁵ m.



² Iš kiekvieno dokumento imti tik skirtingi terminai. Skirtinguose dokumentuose pasikartojantys terminai imti norint nustatyti terminų vartojimo nuoseklumą. Terminas ar atitikmuo retintas cituojant.

³ Straipsnyje laikomasi plačios atitikmenų sampratos ir jais laikomi visi kalbos vienetai, kuriais verčiamas *angl. greening*.

⁴ Remiamasi Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų viešų dokumentų bazės „EUR-lex“ duomenimis.

⁵ 2014 m. dokumentuose *angl. greening* pavartojimo atvejų yra mažiau, nes duomenys rinkti metams nepaibaigus.

Terminas vartojamas kalbant apie valstybės veiklos sričių, ūkio šakų ar konkrečių dalykų darymą palankesnių aplinkai ar klimatui. Dažniausiai juo įvardijamas transporto (24 % visų pavartojimo atvejų), ekonomikos (14 %), žemės ūkio ir jo politikos (13 %), darbo vietų (8 %), už tai mokamų išmokų (6,7 %), viešųjų ir privačių pirkimų (5 %), mokesčių (2,5 %) ir pramonės (1,7 %) darymas palankesnių aplinkai ar klimatui. Taip pat šis terminas vartojamas kalbant apie kitus dalykus – technologijas, tiekimo grandinę, upių ir kitų vandenų aplinką, finansavimo programas, švietimą, orlaivių medžiagas, įstaigų veiklą, energijos sektorių, investicijas, verslo modelius. Anglišką terminą *greening*⁶ lietuviškuose dokumentuose atitinka gausybė atitikmenų – aptiktos beveik aštuonios dešimtys skirtingų žodžių ir žodžių junginių – daiktavardžių, būdvardžių, daiktavardžių ar būdvardžių junginių, veiksmažodinių junginių ir įvairių sintaksinių konstrukcijų. Dauguma atitikmenų turi daiktavardžio *ekologija* šaknį, mažesnioji dalis – daiktavardžio *aplinka*, veiksmažodžių *saugoti*, *tausoti*, *žalinti* ar kitas šaknis.

EKOLOGIJA, EKOLOGINIMAS, EKOLOGINIS IR KITI BENDRAŠAKNIAI ATITIKMENYS

Labai dažnai lietuviškuose ES institucijų dokumentuose angl. *greening* atitinka terminais⁷ laikytini leksiniai vienetai – daiktavardžiai ir daiktavardiniai žodžių junginiai. Tokie atitikmenys sudaro beveik pusę visų skirtingų atitikmenų. Trys ketvirtadaliai terminų ar jų dėmenų turi daiktavardžio *ekologija* šaknį. „Ekologija – biologijos šaka, tirianti gyvosios ir negyvosios gamtos sąveiką bei gyvosios gamtos tarpusavio ryšius“ (VLE V 380). Viena dokumente angl. *greening* atititinka⁸ mokslo srities pavadinimas – *ekologija*. Jis vartojamas tada, kai kalbama apie politikos priemones, pvz.: „<...> nurodo, kad šiandien esama daugybės vietos ir regioninio valdymo politikos priemonių; naujovėms, kurios gali padidinti našumą, ir ekologijai [“Both innovation, which can bring productivity gains, and greening, which can create new demands and markets <...>”], dėl kurios gali atsirasti nauja paklausa ir rinkos <...>“

⁶ Dar angl. *greening* vartojamas kitomis – apsodinimo augalais ir pažaliavimo reikšmėmis. Vartojami lietuviški atitikmenys – *apsėjimas žoline danga*, *apželdinimas*, *žaliųjų zonų plėtra*, *pažaliavimas*.

⁷ Terminais paprastai laikomi daiktavardžiai (Gaivenis 2002: 30).

⁸ Atitikmenys išskiriami formaliai, nes neretai verčiant keičiama sakinio struktūra.

(52010IP0376)⁹. Kai kuriuose dokumentuose ta pati sąvoka suprantama kaip apibendrinta ypatybė ir įvardijama terminu *ekologiškumas*, pvz.: „Tam būtinas veiksmingas ir formalus pilietinės visuomenės dalyvavimas per demokratinį procesą ir dialogo sistemas ekonomikos ekologiškumui [“A precondition for this is effective, formal participation by civil society, through democratic processes and systems of dialogue, in issues and projects that are significant to the greening of the economy and to sustainable development”] ir tvariam vystymuisi svarbiose srityse ir projektuose“ (52011AE1386). Terminai *ekologija* ir *ekologiškumas* nelaikytini tiksliais angl. *greening* atitikmenimis – jie nenurodo veiksmo, vyksmo ar proceso požymių. Čia galima kalbėti apie dalinę terminų sinonimiją – skirtingi terminai vartojami tam pačiam tikrovės reiškiniui įvardyti. Apskritai terminų sinonimija būdinga pradiniam terminijos formavimosi etapams, kai geriausias terminas sąvokai pavadinti dar neparinktas ir vienu metu egzistuoja keli terminai ar variantai (Gaivenis 2002: 125). Sinonimų atsiranda iškeliant įvairius įvardijamo objekto aspektus, dėl autorių polinkio, kalbos politikos, naujadarų kūrybos, oficialių ir neoficialių, naujų ir pasenusių terminų vartojimo, nevienodo savos kalbos mokėjimo, ekstralingvistinių veiksmų (plačiau apie sinonimijos priežastis žr. Keinys 1980: 42; Гринев 1993: 106). Didžioji angl. *greening* atitikmenų dalis laikytini kontekstiniais sinonimais, t. y. tokiais, kurių sinonimijos ryšiai susidaro laikinai tam tikrame kontekste, tam tikroje kalbėjimo situacijoje.

Dažniausiai pasitaikantys aptariamo termino atitikmenys – ypatybės didinimo, stiprinimo veiksmą žymintys terminai. Nuosekliausiai (2005, 2007–2014 m.) vartojamas sudėtinis terminas *ekologiškumo didinimas*. Jis vartojamas kalbant beveik apie visas sritis: oro transportą, žemės ūkį, viešuosius pirkimus, ekonomiką, politiką, išmokas, pramonę, pvz.: „Oro transporto ekologiškumo didinimas [“The greening of air transport <...>”]: kurti technologijas aviacijos daromam poveikiui aplinkai mažinti, siekiant per pusę sumažinti išmetamo anglies dvideginio (CO₂) kiekį, sumažinti specifinę azoto oksidų (NO_x) emisiją 80 % ir per pusę sumažinti girdimąjį triukšmą“ (52005PC0440); „EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad dėl šio žemės ūkio biudžeto Komisijoje buvo galima susitarti tik nurodžius būtiną ekologiškumo didinimą“ [“The EESC notes that agree-

⁹ Skliaustuose nurodomas šaltinių identifikacinis („Celex“) numeris. Pagal šį numerį šaltinius galima rasti Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų viešų dokumentų bazėje „EUR-lex“.

ment within the Commission on this budget allocation for agriculture was only possible by including references to the need for greening of agriculture”] (52012AE1050); „Europos semestro tikslai, metodai ir priemonės ir toliau turi apimti įvairių šakų pramonės procesų ir visos ekonomikos ekologiškumo didinimą [“In its objectives, methods and instruments, the European Semester should continue to address the greening of existing industrial processes in individual sectors <...>”], kad būtų galima įveikti krizę remiantis tvaresniu vystymosi modeliu“ (52013AE7466); „Kalbant apie BŽŪP ir Tiesioginių išmokų reglamentą[16], BŽŪP reformos ekologiškumo didinimo tikslams [“As regards the CAP and the Direct Payments Regulation[16] the “greening” objectives of the CAP reform <...>”], kurie yra vienas iš pagrindinių bendros žemės ūkio politikos po 2013 m. prioritetų, plačiai pritaria Europos institucijos, valstybės narės ir kiti partneriai“ (52012DC0531); „Dėl to kenčia įmonės, daug investavusios į savo verslo modelių veiksmingumo ir ekologiškumo didinimą“ [“This situation penalises those companies who have been investing a lot in improving their performances and greening their business models”] (52013SC0112); „Komiteto nuomone, visų – šviežių ir perdirbtų – maisto produktų ekologinis ženklavimas taptų pirmuoju žingsniu realaus tiekimo grandinės ekologiškumo didinimo link“ [“The Committee believes that an Ecolabel on all food products, fresh and processed, would be the first step towards a genuine greening of the supply chain”] (52009AE0338); „Ekonomikos ekologiškumo didinimas [“Greening the economy is a major task <...>”] yra svarbi užduotis ir turi būti įvykdyta daugelyje skirtingų plotmių <...>“ (52011AE1386). Atkreiptinas dėmesys, kad neretai angliškuose tekstuose angl. *greening* išskiriamas kabutėmis. Kabučių vartojimas rodo, kad angliškas terminas laikomas netiesioginės reikšmės. Neretai be reikalo pagal angliško termino pavyzdį su kabutėmis rašomi ir lietuviški terminai, pvz.: „ekologiškumo didinimas“ (C2006/316E/02; 52006IP0528). Viename dokumente sąvoka įvardijama sudėtinio terminu, žyminčiu savaiminį veiksmą – *ekologiškumo didėjimas*, pvz.: „Ekologiškoms darbo vietoms reikalingi gebėjimai; keliose konferencijose, įskaitant pirmininkaujančios Belgijos konferenciją, buvo aptarti darbo vietų ekologiškumo didėjimo požymiai“ [“<...> evidence of the greening of jobs was discussed at several conferences <...>”] (52011TA1215(23)). Kiti ypatybės stiprinimo veiksmą žymintys terminai yra šie: *ekologiškumo skatinimas*, *ekologiškumo siekimas*, *ekologiškumui ska-*

tinti skirtos dalies stiprinimas, pvz.: „Dokumentai, apie kuriuos pranešė valstybės narės, dažniausiai yra susiję su viešųjų pirkimų ekologiskumo skatinimu [“In general, the documents reported by Member States relate to the greening of public procurement <...>”] <...>“ (52010DC0006); „Ekologiška ekonomika arba ekonomikos ekologiskumo siekimas [“<...> process of greening an economy can be conceived as one of the crucial means <...>”] gali būti suprantami kaip būtina priemonė sudaryti sąlygas tvaresniam vystymuisi ateityje“ (52010IE1177); „Komisijos nuomone, BŽŪP po 2013 m. turėtų būti numatytos kitos tiesioginių išmokų formos, kurios padėtų skatinti ekologiškesnį žemės ūkį (tiesioginių išmokų ekologiskumui skatinti skirtos dalies stiprinimas) [“(the greening of direct payments) ”] <...>“ (52011AE0531). Kartais pasakoma, kad tam tikras dalykas derinamas su ekologijos mokslu – *orientavimas į ekologiją, susiejimas su ekologija*, pvz.: „<...> integravimo scenarijus, apimantis didelius politikos pokyčius, tokius kaip tikslingesnės tiesioginės išmokos ir jų orientavimas į ekologiją [“<...> greening of direct payments and reinforced strategic targeting for rural development policy <...>“], sustiprintą kaimo plėtros politikos strateginį planavimą, geriau šią politiką derinant su kitomis ES politikos sritimis <...>“ (52011PC0626); „Tiesioginių išmokų ūkininkams susiejimas su ekologija“ [“Greening of direct payments”] (52011DC0500).

Kai kurie atitikmenys žymi ko nors darymo ekologiškesnio veiksmą. Lietuviškas priesagas turintys veiksmų pavadinimai *ekologizavimas* (2006–2007, 2009, 2013–2014 m.) ir *ekologinimas* (2009, 2012 m.) yra vieni dažniausiai vartojamų atitikmenų. Jie vartojami kalbant apie transportą, ekonomiką, darbo vietas, žemės ūkį, pramonę ir aplinką, pvz.: „Europos transporto technologijų centrai parengė strategines mokslinių tyrimų darbotvarkes, kuriose numatyta sausumos ir oro transporto ekologizavimo veikla“ [“activities include the greening of surface and air transport, the modernisation of air traffic management <...>”] (52006DC0314); „Labiausiai bus pastebimi užimtumo sektorių sudėties pokyčiai – naujų „ekologiškų“ darbo vietų kūrimas, dabartinių darbo vietų „ekologinimas“ [“<...> greening of existing jobs <...>”] ir kai kurių dabartinių darbo vietų išnykimas“ (52009DC0639); „<...> siūlo ir toliau remti žemės ūkio ekologizavimo procesą [“<...> suggests providing further support for the broadly defined processes of greening agriculture <...>”] plačiąja prasme“ (52007AR0127); „Šioje tiriamojoje nuomonėje nagrinėjamas van-

denynų ir upių aplinkos ekologizavimas [“This exploratory opinion examines ‘greening’ of the environment of oceans <...>”] <...>“ (52009AE0868). Veiksmui pavadinti dar vartojamas tarptautinę priesagą turintis terminas – *ekologizacija*. Pastebėta, kad toks pat terminas dažnai vartojamas ir kitomis kalbomis, pvz.: pranc. *écologisation*, isp. *ecologización*, latv. *ekolōģizācija*, slov. *ekologizácia* (IATE). Kadangi dokumentuose anglų kalba *ecologisation* beveik nevartojamas, sunku pasakyti, kokią reikšmę jis turi ir ar konkuruoja su *greening*.

Prie *ekologizavimo* ir *ekologinimo* minėtinas sudėtinis terminas *darymas ekologiškesnio*, pvz.: „Europos Sąjunga dažnai užsibrėžia plataus užmojo tikslus, tačiau nenurodo priemonių ir išteklių jiems įgyvendinti. Tai pasakytina ir apie darbo vietų darymą ekologiškesnėmis¹⁰ [“In the case of ‘greening of jobs’ <...>”] <...>“ (52010AE1174). Panašią reikšmę turi atitikmenys *formuoti ekologinį veiksmą, ekologinis pritaikymas*, pvz.: „<...> kadangi Komisija pranešė apie keletą iniciatyvų kovos su klimato kaita klausimu, skirtų ekologiniams veiksams transporto srityje formuoti [“<...> whereas, as far as greening transport is concerned <...>”] <...>“ (52009IP0119); „<...> siūlo, kad tolesnis „Lisabona plius“ darbotvarkės svarstymas (kuris turi prasidėti 2010 m.) turėtų būti pagrįstas dabartinės Lisabonos strategijos struktūra (Europos pramonės konkurencingumas ir ekologinis pritaikymas, daugiau ir geresnių darbo vietų, socialinė įtrauktis, tvarumas [“ <...> competitiveness and greening of European industries, more and better jobs, social inclusion, sustainability”] <...>“ (52009IP0120). Veiksmo požymių neturi atitikmuo *ekologiškumo sritis*, pvz.: „Siekiant užtikrinti, kad 2012 m. būtų pasiekta reikšmingų rezultatų <...> pasaulio ekonomikos ekologiškumo srityje [“To secure a significant outcome on the greening of the global economy in 2012”] <...>“ (52010IE1177).

Didžioji minėtų atitikmenų dalis yra universalūs ir vartojami kalbant apie įvairias sritis ir dalykus. Konkrečią reikšmę turi pasakymas *ekologiškas požiūris*, jis vartojamas kalbant apie kasdienius įpročius ir vartojimą, pvz.: „Skatinti ekologišką požiūrį [“Promotion of greening the use habits <...>”] į kasdieninius įpročius <...>“ (C2004/191/02). Siauresnės reikšmės turi su papildomais dėmenimis vartojami atitikmenys – *ekologiškesnių technologijų kūrimas, ekologinis ūkininkavimas, ekologinės priemonės*,

¹⁰ Turi būti „darbo vietų darymą ekologiškesnių“.

pvz.: „Ekonominis rentabilumas būtų pagrindinis veiksnys, o ekologiškesnių technologijų kūrimas būtų ne prioritetas, o papildoma nauda“ (52007PC0315); „Tema: BŽŪP ir 30 proc. išmokų susiejimas su ekologiniu ūkininkavimu“ (C2012/285E/01). Dokumentuose anglų kalba vartojama tik vienas *greening*, pvz.: “Cost efficiency would be the main driving factor with greening an additional benefit and not a priority” (52007PC0315); “Subject: CAP — 30 % of payments linked to greening” (C2012/285E/01). Kai kuriems atitikmenims sintaksinis savarankiškumas nebūdingas – jie vartojami tik su objektų pavadinimais, pvz.: *ekologiškas transporto naudojimas, ekologinių viešųjų pirkimų skatinimas, ekologiškesnės ekonomikos vystymas, ekologiškesnis maistinių kultūrų auginimas, ekologiškesnės bendros žemės ūkio politikos kūrimas*, pvz.: „Ekologiškas transporto naudojimas [“Greening of transport and internalisation <...>”] ir išorės sąnaudų priskyrimas vidaus sąnaudoms (balsavimas)“ (C2009/234E/03); „Aplinkai palankių technologijų kūrimo ir naudojimo bei ekologinių viešųjų pirkimų skatinimas [“Encouraging the development and use of environment-friendly technologies, the greening of public procurement <...>”], ypatingą dėmesį skiriant MVĮ, ir aplinkai kenksmingų subsidijų bei kitų politinių priemonių panaikinimas gali pagerinti inovacinės veiklos rezultatus ir padidinti įnašą į atitinkamų sektorių tvarų vystymąsi“ (32005H0601); „Tačiau ekologiškesnės ekonomikos vystymo [“Nevertheless, the process of greening the economy could be a powerful tool <...>”] procesas gali turėti galingą svertą poveikį kovojant su nuosmikiu ir prisidėti prie gamybos atsigavimo bei užimtumo lygio augimo“ (52012IE1304); „Šiuo metu aktualiausi klausimai yra vadinamasis tvarus intensyvinimas ir ekologiškesnis maistinių kultūrų auginimas [“Sustainable intensification” and greening of food crop production <...>”], padedantys išauginti didesnę derlių, nedarant neigiamo poveikio aplinkai ir nedidinant dirbamos žemės ploto“ (52013PC0262); „Tema: Tradicinių alyvmedžių giraičių įtraukimas į ekologiškesnės bendros žemės ūkio politikos kūrimą“ [“Subject: Inclusion of traditional olive groves in the ‘greening’ of the Common Agricultural Policy”] (C2012/168E/01).

Neretai angl. *greening* verčiamas ne terminais – būdvardžiais, daiktavardžių ir dalyvių junginiais, veiksmažodžiais, veiksmažodiniais ir veiksmažodinio tipo junginiais. Tokių atitikmenų grupėje vyrauja būdvardžiai *ekologiškas* ir *ekologiškesnis*, pvz.: „<...> atsižvelgdamas į savo 2009 m.

kovo 11 d. rezoliuciją dėl ekologiško transporto naudojimo ir išorės sąnaudų priskyrimo vidaus sąnaudoms <...>“ [“<...> having regard to its resolution of 11 March 2009 on the greening of transport <...>”] (52010IP0260); „Politika apima kelis tvaresnio (ekologiškesnio) jūrų transporto pasiūlymus“ [“This policy includes several proposals improving the sustainability (greening) of maritime transport”] (52008DC0433).

Būdvardžiai *ekologiškas*, *ekologiškesnis* ir *ekologinis* vartojami ir tais atvejais, kai angl. *greening* eina dėmeniu, pvz.: „2008 m. liepos 8 d. Komisijos komunikate „Ekologiškas transportas“ (4) [“<...> Commission Communication of 8 July 2008 on Greening Transport (4) <...>”] pabrėžiama, kad pagrindinis Bendrijai tenkantis iššūkis siekiant pristabdyti klimato kaitą ir padidinti Europos konkurencingumą – tvaraus judumo skatinimas“ (52009AP0248); „Ekologiška Europa“ [“Greening Europe”] (52007IP0197); „Neseniai Komisijos pasiūlytos naujos Septintosios pagrindų programos prioritetu bus stipresnis orientavimasis į ekologiškesnį oro susisiekimą [“A stronger orientation towards “greening” air transport <...>”] ir didesnis dėmesys jo poveikiui klimato kaitai“ (52005DC0459); „ES turi parengti išsamų ir nuoseklų pasiūlymą dėl šios pasaulinės ekologinės iniciatyvos tikslų ir dėl senų pažadų teikti pagalbą išpildymo“ [“The EU needs to develop a coherent and consistent proposal for the goals of this international greening ambition and for fulfilling long-standing pledges for levels of support”] (52010IE1177); „<...> mano, kad turėtų būti sudarytos galimybės visoje ES pasinaudoti veiksmingomis ūkio ir vietos energijos taupymo bei valdymo priemonėmis pagal kaimo plėtros programas, taip pat neprivalomomis būsimos BŽŪP ekologinėmis priemonėmis [“<...> ‘greening’ measures of the future of the CAP <...>”] <...>“ (52012IP0011).

Kalbant apie būdvardžius *ekologinis*, *ekologiškas* ir *ekologiškesnis*, reikėtų skirti darybinius ir gramatinius laipsnio formų sinonimus. Darybiniais sinonimais laikytini būdvardžiai *ekologinis* ir *ekologiškas* – jie yra bendrašakniai, turi tokią pat darybinę reikšmę, panašią leksinę reikšmę ir skirtingus darybos formantus (plačiau apie darybinių sinonimų sampratą žr. Vaskelienė, Kučinskienė 2012: 153). Būdvardžiai *ekologiškas* ir *ekologiškesnis* laikytini gramatiniais laipsnio formų sinonimais – šiuo atveju reikšme suartėja ir tam tikromis aplinkybėmis viena kitą gali pakeisti laipsnio formos (plačiau apie tokius sinonimijos atvejus žr. Pikčilingis 1969: 39).

Prie būdvardžių minėtini būdvardiški pasakymai – angl. *greening* taip pat verčiamas daiktavardžio ir dalyvio junginiu *ekologiškumą skatinantis*, pvz.: „<...> ragina į įmonių ataskaitų teikimo standartus įtraukti darbo vietos klimato kaitos auditą, siekiant didinti ekologiškumą skatinančios politikos ir išmetamųjų teršalų mažinimo stebėjimo skaidrumą [“<...> in the monitoring of greening policies and emissions reductions <...>”] <...>“ (52009IP0042).

Angl. *greening* neretai verčiamas veiksmažodžiais – *ekologinti*, *ekologizuoti*, pvz.: „Europoje yra daug galimybių kurti „ekologiškas“ darbo vietas[3] ir „ekologinti“ dabartines darbo vietas [“The scope for creating new ‘green jobs’[3] and for greening of existing jobs <...>”] <...>“ (52009DC0639); „Kaip mano Komisija, geriausias būdas minėtoms likusioms problemoms išspręsti – panaikinti registracijos mokesčius ir integruoti juos (pajamų požiūriu neutraliu būdu) į naudojimo mokesčius, taip pat suderinti ir ekologizuoti automobilių apmokestinimą“ [“<...> as well as the harmonisation and ‘greening’ of car taxation <...>”] (52012DC0756). Neretai vartojami veiksmažodiniai ir veiksmažodinio tipo junginiai – *didinti ekologiškumą*, *orientuoti į ekologiją*, *padaryti ekologiškesnį*, *skatinant ekologiškumą*, *siekiant ekologiškumo*, *susiejant su ekologija*, *siejant su ekologija*, pvz.: „Aplinkos apsauga priklauso nuo tvarių energijos išteklių ir prisitaikymo prie klimato kaitos, o tai skatins kurti naujus darbo metodus, didinti darbo vietų ekologiškumą [“<...> and this will lead to new ways of working, the ‘greening’ of jobs <...>”] <...>“ (52010IE1165); „Analizės rezultatai rodo, kad išmokas orientuoti į ekologiją įmanoma [“The analysis shows that greening is possible <...>”] ūkininkams priimtinomis sąnaudomis, tačiau neišvengiant tam tikros administracinės naštos“ (52011PC0626); „Tačiau transporto sektoriui tenka 25 % visos ES CO₂ emisijos, todėl būtina reikia sistemą padaryti ekologiškesnę [“<...> hence the absolute need for a “greening” of the system <...>”] <...>“ (52006PC0364(02)); „Be to, sanglaudos politika prisidedama prie bendrosios rinkos kūrimo visuose Europos Sąjungos regionuose, visų pirma skatinant MVI konkurencingumą, ekonomikos ekologiškumą [“<...> in particular by boosting the competitiveness of the SMEs, greening the economy <...>”] <...>“ (52012AR1529); „<...> palankiai vertina išipareigojimą siekti ekologiškesnės BŽŪP ir prašo, kad siekiant BŽŪP ekologiškumo gavėjams būtų taikomi aiškūs, privalomi ir tikslūs kriterijai dėl dirvožemio apsaugos ir tausaus požemi-

nio vandens naudojimo [“<...> and requests that the greening of the CAP <...>”] <...>“ (52011AR0283). Atkreiptinas dėmesys, kad šie junginiai ir anksčiau minėti veiksmažodžiai *ekologinti*, *ekologizuoti* neretai vartojami kartu su terminais *ekologinimas*, *ekologizavimas*, *ekologiškumo didinimas*, *orientavimas į ekologiją*, *darymas ekologiškesnio*, *ekologiškumo siekimas*, *susiejimas su ekologija*. Tokiais atvejais galima kalbėti apie terminų transformas, kurių atsiradimą galėjo lemti vertimo technikos dalykai, siekis versti sklandžiai ir ne daiktavardinėmis konstrukcijomis.

Veiksmažodinių junginių yra ir daugiau: *daryti labiau ekologišku*¹¹, *kurti ekologiškesnį*, *skatinti ekologiškesnį*, *užtikrinti ekologiškesnį*, *plėtoti ekologiškesnį*, *siekti ekologiškesnio*, *tapti ekologiškesniam*. Kai kada angliškas terminas verčiamas aiškinamosiomis konstrukcijomis: *kad (visos darbo vietos) taptų ekologiškesnės; kad (jūrų transportas) dar labiau atitiktų aplinkosaugos reikalavimus*, pvz.: „Socialiniai partneriai gali priiimti ilgalaikius įsipareigojimus siekti, kad visos darbo vietos taptų ekologiškesnės“ [“The social partners can undertake ongoing ‘greening’ of all jobs”] (52010AE1174); „Iš ES septintos bendrosios transporto programos (FP7) buvo skirta parama keliems mokslinių tyrimų projektams siekiant visų pirma parengti naujoviškas jūros koncepcijas, įskaitant švarių laivų technologijų, alternatyviųjų degalų ir eksploatavimo strategijas, kad jūrų transportas dar labiau atitiktų aplinkosaugos reikalavimus“ [“<...> alternative fuels and operation strategies for greening the maritime transport”] (52013DC0475). Pasitaiko ir kitokių neterminiškų pasakymų – *pastangos padaryti ekologiškesnį*, pvz.: „Pastangos padaryti oro transportą ekologiškesnį [“The greening of air transport <...>”] <...>“ (C2006/316E/02). Vertimo teorijoje tokiais atvejais kalbama apie aprašomąjį, arba nusakomąjį, vertimo būdą. Tai yra beekvivalentės leksikos apytikslio vertimo atmaina, kai originalo kalbos leksinio vieneto denotacinė reikšmė apibūdinama laisvu vertimo kalbos žodžių junginiu, nusakančiu kai kuriuos esminius denotato požymius (Pažūsis 2014: 277). Būdvardžių, būdvardiškų žodžių junginių, veiksmažodžių, veiksmažodinių junginių vartojimą galėjo lemti angl. *greening* laikymas būdvardžiu, dalyviu ar veiksmažodžiu. Angl. priesaga *-ing* yra daugiareikšmė ir su ja gali būti daromi veiksmažodiniai daiktavardžiai, dalyviai ir būdvardžiai (ODE 2010: 898).

¹¹ Verčiamajame dokumente neišvengta įnagininko ir aukštesniojo laipsnio formos žymėjimo prieveiksniu *labiau* klaidos – turi būti *daryti ekologiškesnį*.

Be to, neterminiškų pasakymų gausumas, ilgų aiškinamųjų sintaksinių konstrukcijų vartojimas gali rodyti, kad vertėjai vengė vartoti konkrečius terminus. Terminų vengimo priežastys galėjo būti įvairios – sąvokos neskaidrumas, tinkamų išraiškos priemonių ieškojimas, negalėjimas rasti įvairioms sritims tinkamo termino. Pastebėta, kad ne itin tikslių atitikmenų yra ankstyvuosiuose vertimuose (sąvokos turinys dar nebuvo aiškus) arba ne aukščiausio lygmens vertimuose, pavyzdžiui, protokoluose, nuomonėse. Tai, kad sudėtinga rasti tinkamą terminą, rodo atitikmens praleidimas ir neversto termino vartojimas, pvz.: „BŽŪP taip pat bus skatinama aplinką tausojanti žemės ūkio veikla, tokia kaip pasėlių įvairinimas, daugiamečių ganyklų apsauga ir ekologiškai vertingų dirbamos žemės ir miško plotų nustatymas ir priežiūra“ [“Greening of the CAP will also promote the environmentally beneficial agricultural practices of crop diversification, the protection of permanent grassland, and the establishment and maintenance of ecologically valuable farmland and forest areas”] (52012PC0710); „Bus sistemingai atliekami strateginiai poveikio aplinkai bei lyčių lygybės poveikio įvertinimai, taip pat ir susiję su biudžetu [“greening the budget”] bei sektorine pagalba“ (42006X0224(01)). Be to, angliško termino neskaidrumą rodo ir pamatinio žodžio *green* vertimo įvairovė. Rasuolė Vladarskienė yra rašiusi, kad ES institucijų vertėjai angl. *green* verčia įvairiai ir būdvardžio *žalias* reikšmių yra įvairių, pvz.: *green design* – *ekologinis projektavimas*; *green auditing* – *aplinkosaugos auditas*; *green job* – *ekologiška darbo vieta, aplinką tausojanti darbo vieta*; *green tax* – *aplinkosaugos mokestis*; *green bussines* – *ekologiška įmonė*; *green technology* – *ekologiška technologija* (Vladarskienė 2014: 7).

APLINKOSAUGA, APLINKOS TAUSOJIMAS, ŽALINIMAS IR KITI BENDRAŠAKNIAI ATITIKMENYS

Iš daiktavardžio *ekologija* padarytų terminų gausumą galėjo lemti ir kitų kalbų įtaka. Kitų kalbų dokumentuose taip pat dažnai verčiamasi daiktavardžiu *ekologija* ir jo dariniais, pvz.: pranc. *l'écologisation*, lenk. *kwesție ekologiczne* (52010IP0376), vok. *Ökologisierung*, lenk. *ekologizacja* (52012AE1050), bulg. *екологизуването*, slov. *ekologizacija* (52013AE7466). Daiktavardžio *ekologija* šaknį turintys terminai vyrauja kaip angl. *greening* atitikmenys ir daugiakalbėje ES terminų bazėje IATE, pvz.: vok. *Ökologisierung*, isp. *ecologización*, pranc. *écologisation*, it. *ecologizzazione*, latv. *ekoloģizācija*, lenk. *ekologizacja*.

Tai, kad iš mokslo srities pavadinimo padaryti terminai netinka angl. *greening* versti, rodo kitokių atitikmenų vartojimas. Kitas šaknis turintys lietuviški terminai sudaro mažiau nei ketvirtadalį visų terminų atitikmenų. Dalis jų yra susiję su terminu *aplinkos apsauga*. „Aplinkos apsauga – teisinių, technologinių, techninių, biologinių ir kitų priemonių sistema, padedanti derinti gamtos išteklių naudojimą su gyviesiems organizmams ir žmogui gyventi tinkamos aplinkos išsaugojimu“ (VLE I 656). Terminai *aplinkos apsauga*, *aplinkosauga* kaip angl. *greening* atitikmenys vartojami pirmuosiuose dokumentuose, kuriuose kalbama apie žemės ūkio politiką, pvz.: „Specialioji ataskaita Nr. 14/2000 (OL C 353, 2000 12 8) dėl BŽŪP ir aplinkosaugos [“<...> ‘Greening the Cap’ <...>”], 47 dalis“ (52004SA0009). Kai kada terminas vartojamas su papildomu dėmeniu – *aplinkosaugos sritis*, pvz.: „EMAS sertifikatas/Agentūros iniciatyvos aplinkosaugos srityje“ [“<...> Greening the Agency initiatives <...>”] (32006B0488). Šiuo atveju platesnė sąvoka vartojama vietoje siauresnės – ekologizavimas (žalinimas) yra tik vienas aplinkosaugos reikalavimų. Siauresnę reikšmę turi terminas *aplinkosaugos aspektas*, pvz.: „Dėl to Ekonomikos atkūrimo plane itin daug dėmesio skiriama inovacijoms ir ES investicijoms, vykdomoms atsižvelgiant į aplinkosaugos aspektus“ [“<...> emphasis on innovation and greening of EU investment <...>”] (52008DC0800).

Kai kurie atitikmenys žymi mažesnio intensyvumo veiksmą – *aplinkos tausojimas*, *aplinkos tausojimo aspekto plėtojimas*, pvz.: „Be to, peržiūrėtos bendros žemės ūkio politikos ir Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai priemonių pasiūlymuose numatytos naujos aplinkos tausojimo priemonės [“New greening measures are also foreseen <...>”] <...>“ (52012DC0626). Tas pats veiksmas nusakomas iškeliant kitokius sąvokos požymius – *palankumo aplinkai didinimas*, *aplinkai mažiau žalingas (laivyno) eksploatavimas*, pvz.: „Komisijos tarnybų darbinis dokumentas „NAIADES II kūrimas. Vidaus vandenų transporto skatinimas, palankumo aplinkai didinimas ir integravimas į bendrą ES transporto erdvę“ [“Promoting, greening and integrating inland waterway transport <...>”] <...>“ (52013DC0623); „Norint įgyvendinti NAIADES II reikia finansavimo, kuriuo būtų palaikomi politikos veiksmai (koordinavimo, valdymo ir parengiamieji veiksmai), moksliniai tyrimai ir inovacijos, infrastruktūra ir aplinkai mažiau žalingas laivyno eksploatavimas“ [“RDI for greening the fleets <...>”] (C2013/264/09). Dar vartojami *tausumo rei-*

kalavimai, didesni tausumo reikalavimai. Be to, angl. *greening* verčiamas būdvardiniais ir veiksmožodiniais junginiais, pvz.: *aplinkai palankesnis, mažiau žalingas aplinkai, paversti labiau tausojančiu aplinką, mažinti žalą aplinkai, kurti aplinkai nekenksmingą*. Kai kada sąvoka tikslinama vartojant papildomą dėmenį – *padaryti tausesnes („žalesnes“)*, pvz.: „Reikėtų ne tik skirti lėšas žaliams sprendimams, bet ir visas viešąsias ir privačiąsias investicijas padaryti tausesnes („žalesnes“)“ [“<...> greening of all public and private investments”] (52011DC0571).

Terminas *žalinimas* yra naujas, ES dokumentuose fiksuojamas nuo 2013 m. Šis terminas įsigali ir vartojamas kalbant apie daugelį sričių – darbo vietas, išmokas, įmones, pasėlius ir kt., pvz.: „2014 m. Europos efektyvaus išteklių naudojimo platformoje (EREP) taip pat pabrėžta reikmė plėtoti plataus masto darbo vietų žalinimo, gebėjimų ir švietimo strategiją [“<...> the need to develop a broad strategy for greening jobs <...>”] <...>“ (52014DC0446); „MVĮ žalinimas [“Greening SMEs <...>”] siekiant didesnio konkurencingumo ir tvarumo“ (52014DC0440); „Kadangi tam tikriems plotams netaikomi žalinimo reikalavimai [“<...> greening obligations <...>”] arba jų laikymasis nereikalauja didelių išlaidų, valstybės narėms ir toliau turėtų būti suteikta galimybė nuspręsti neatsižvelgti į tokius plotus, nustatant sunkius atvejus <...>“ (32014R0639).

Nors *žalinimas* yra naujas terminas, jo užuomazgų galima aptikti ir anksčiau. Pavyzdžiui, 2008 m. vartoti pasakymai *žali tikslai, virtimas žaliuoju, siekti žalesnio*, pvz.: „Nors daugiausia šių pinigų bus panaudota su ŽVP nesusijusių mokslinių tyrimų veiklai finansuoti, projektų pridėtinės išlaidas (ne daugiau kaip 7 % skiriamos paramos) galima būtų panaudoti „žaliems“ tikslams“ [“<...> the overheads of the projects <...> would be suitable for “greening”] (52008DC0400); „Privačiųjų pirkimų virtimas „žaliaisiais“ [“Greening private procurement”] (52008DC0400); „<...> pabrėžia, kad būtina skubiai siekti „žalesnės“ ES vystymosi politikos ir pagalbos ir kad tai turėtų būti įgyvendinama nepažeidžiant ES aplinkos ir klimato kaitos politikos nuostatų [“Stresses that a ‘greening’ of the EU’s development policy <...>”] <...>“ (52008IP0032). Kalbant apie Europos Sąjungos biudžetą vartojamas sudėtinis terminas *žalinimo priemonės*, pvz.: „Su aplinkos apsauga susiję elementai, nustatyti Komisijos reformų pasiūlymuose, visų pirma Sąjungos žemės ūkio, žuvininkystės ir sanglaudos politikos reformų pasiūlymuose, kuriuos numatoma finansuoti pagal 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos Sąjungos biudžeto žalinimo priemones [“<...> backed by the proposals for

greening the Union budget <...>”], yra skirti remti tuos tikslus“ (32013D1386). Atkreiptinas dėmesys, kad pamatinis *žalinimo* veiksmazodis *žalinti* Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktuose ir dokumentuose nevartojamas, pasitaiko tik veiksmazodžio *žalėti* formų, pvz.: „Norint, kad vis „žalėjant“ išsivysčiusių ir besivystančių šalių ekonomikai išsipildytų pažadai sukurti saugesnį ir sveingesnį pasaulį, būtina daugiau dėmesio skirti vystymuisi aplinkos politikos srityje“ [“<...> the “greening” of the developed and developing countries economies <...>”] (52009DC0461). Kartais angl. *greening* verčiamas būdvardžiais – *žaliasis*, pvz.: „Be to, būtų lengviau užtikrinti, kad šiuo būdu surinktos lėšos iš tikrųjų būtų skirtos žaliosioms iniciatyvoms“ [“<...> will indeed be spent in ‘greening’ initiatives <...>”] (52009AE0868).

Terminą *žalinimas* galima vertinti dvejopai. Matyti, kad jis yra atsiradęs kalkiavimo būdu. Pamorfemiui kopijuojant originalo kalbos darinių struktūrinę reikšmę vertimo kalboje sudaromi analogiškos darybos, arba struktūrinės, reikšmės dariniai, vadinami kalkėmis arba vertiniais, kuriais siekiama plėtoti vertimo kalbos leksiką (Pažūsis 2014: 261). Paprastai terminologijos teorijoje akli vertiniai laikomi neteiktiniais kalbos vienetais – „Aklas kitų kalbų žodžių ar žodžių junginių vertimas kalbai yra žalingas, nes raidiški vertiniai dažniausiai nesutinka su vidiniais kalbos sistemos reikalavimais“ (Keinys 1980: 94). Be to, *žalinimas*, kaip vertinys, priskirtinas prie nemotyvuotųjų terminų¹². Dar galima pridurti, kad ne visai aiški yra pamatinio žodžio *žalinti* reikšmė – jis Europos Sąjungos dokumentuose ir Lietuvos teisės aktuose nevartojamas. Kita vertus, pavyzdžių analizė rodo, kad per dešimt metų nepavyko rasti tinkamo ir sąvoką atitinkančio termino. *Ekologizavimas* ir kiti bendrašakniai terminai aptariaimai sąvokai žymėti netinka, nes ne visada žalinimo veiksmas grindžiamas ekologijos mokslo kriterijais. Be to, būdvardis *žaliasis* seniai¹³ yra tapęs bendrinio politinio judėjimo (ar jo atstovo), kovojančio už ekologiją ir gamtos išsaugojimą, pavadinimu¹⁴. Galiausiai terminų kalkiavimą galima vertinti kaip vieną iš kalbos išgalių plėtimo būdų, ypač būtinų tais atvejais, kai neturima savo raiškos priemonių.

¹² Vertinius nemotyvuotais terminais laiko V. Danilenko (plačiau žr. Даниленко 1977: 63).

¹³ Žodis *žalieji* fiksuojamas Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. stenogramose.

¹⁴ R. Vladarskienė rašo, kad „Tai, kad Europos kalbose vis dažnesnis žalios spalvos pavadinimų vartojimas reiškė „ekologiškas, atitinkantis gamtos dėsnius“, prieš keletą metų pastebėjo Aloyzas Gudavičius <...>. Tačiau, jo nuomone, lietuvių kalboje žodis *žalias*, *-a* tokia reikšme vartojamas daug siauriau, turbūt tik *Žaliųjų partija* ir *žalieji* „visuomeninio judėjimo, kovojančio už ekologiją, atstovai“ (Vladarskienė 2014: 7).

IŠVADOS

1. Angl. *greening* yra vis dažniau Europos Sąjungos institucijų dokumentuose vartojamas terminas, žymintis ES žaliosios politikos krypties tikslus – įvairių valstybės veiklos sričių, ūkio šakų, technologijų, aplinkos ir kitų dalykų darymą aplinkai ir klimatui palankesnių. Lietuviškuose dokumentuose šį terminą atitinka beveik aštuonios dešimtys skirtingų kalbos vienetų, iš kurių beveik pusė yra terminai – daiktavardžiai ir daiktavardiniai junginiai.

2. Daugiau nei trys ketvirtadaliai terminų yra padaryti iš daiktavardžio *ekologija* arba turi iš šio daiktavardžio padarytus dėmenis. Dažniausiai angl. *greening* verčiamas sudėtiniais veiksmy pavadinimais. Tiksliausiai sąvoką žymi veiksmy pavadinimai. Kiti terminai ar jų dėmenys yra padaryti iš žodžių *aplinka*, *saugoti*, *tausoti*, *žalias*, *žalinti*. *Žalinimas* yra naujas terminas, tačiau būdvardžio *žalias* šaknį turintys terminai vartoti ir anksčiau.

3. Taip pat angl. *greening* verčiamas būdvardžiais, daiktavardžių ir dalyvių junginiais, veiksmažodžiais, veiksmažodiniais bei veiksmažodinio tipo junginiais ir aiškinamosiomis sintaksinėmis konstrukcijomis. Didžioji ne terminišky pasakymų dalis yra padaryti su daiktavardžiu *ekologija*.

4. Daugelis aptariamų terminų ir kitų atitikmenų yra universalūs ir vartojami kalbant apie įvairius dalykus. Kai kurie terminai vartojami su reikšmę tikslinančiais dėmenimis, pasitaiko konkrečią reikšmę turinčių atitikmenų. Atitikmenų sinonimiškumą lemia pamatinių žodžių arba dėmenų leksinių reikšmių panašumas, kai kuriais atvejais galima išskirti darybinius sinonimus ir gramatinius laipsnio formų sinonimus. Nemažos atitikmenų dalies reikšmių artumo pagrindas yra tik kontekstinis.

5. Angl. *greening* atitikmenų raiškos įvairovę galėjo lemti sąvokos neskaidrumas, skirtingų sąvokos požymių iškėlimas, verčiamojo žodžio daugiareikšmiškumas, nevienoda vertimų kokybė ar vertimo technikos dalykai, nuolatinė tinkamų atitikmenų paieška ar kitų kalbų įtaka.

ŠALTINIAI¹⁵

- C2004/191/02 – Aplinkos finansinio instrumento (LIFE) aplinkosaugos parodomieji projektai: gairės.
52004SA0009 – Specialioji ataskaita Nr. 9/2004: „Kaimo plėtros politikos miškininkystės priemonės, su Komisijos atsakymais“.
32005H0601 – 2005 m. liepos 12 d. Tarybos rekomendacija dėl valstybių narių ir Bendrijos bendrųjų ekonominės politikos gairių.

¹⁵ Pateikta chronologiškai. Prieš raidės einantys du skaitmenys rodo metų baigmenį. Pavyzdžiui, identifikacinio numerio 52009DC0639 ketvirtas ir penktas skaitmenys „09“ rodo, kad dokumentas parengtas 2009 m.

- 52005PC0440 – Tarybos sprendimo dėl specialiosios programos „Bendradarbiavimas“, kuria įgyvendinama Europos Bendrijos Septintoji mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir demonstravimo veiklos pagrindų programa (2007–2013 m.), pasiūlymas.
- 32006B0488 – Europos aplinkos agentūros 2006 finansinių metų patikslintas biudžetas.
- 42006X0224(01) – Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių vyriausybių atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendras pareiškimas „Europos konsensusas“.
- 52006DC0314 – Komisijos komunikatas Tarybai ir Europos Parlamentui „Europos Komisijos 2001 m. baltosios knygos dėl transporto politikos laikotarpio vidurio apžvalga“.
- 52006IP0528 – Europos Parlamento rezoliucija dėl meto judėti sparčiau kuriant verslią Europą ir skatinant augimą.
- 52006PC0364(02) – Tarybos sprendimo dėl Europos atominės energijos bendrijos (Euratomas) 7-osios bendrosios branduolinių tyrimų ir mokymo veiklos programos (2007–2011 m.) pakeistas pasiūlymas.
- C2006/316E/02 – Protokolas. 2006 m. lapkričio 30 d., ketvirtadienis.
- 52007PC0315 – Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento, įsteigiančio „Švaraus dangaus“ bendrąją įmonę.
- 52007AR0127 – Regionų komiteto nuomonė „Švietimo ir didesnio informuotumo svarba skatinant tvarų vystymąsi“.
- 52008DC0800 – Komisijos komunikatas Europos vadovų Tarybai „Europos ekonomikos atkūrimo planas“.
- 52008DC0400 – Komisijos komunikatas Europos parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Viešieji pirkimai geresnei aplinkai užtikrinti“.
- 52008IP0032 – 2008 m. sausio 31 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Balio konferencijos dėl klimato kaitos rezultatų (13-oji konvencijos šalių konferencija ir 3-iasis Kioto protokolo šalių susitikimas).
- 52009AE0338 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Bendrijos ekologinio ženklo sistemos.
- 52009AE0868 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ekologiškesnio jūrų ir vidaus vandenų transporto.
- 52009AP0248 – Padangų ženklinimas atsižvelgiant į degalų naudojimo efektyvumą ***I. 2009 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento teisėkūros rezoliucija dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl padangų ženklinimo atsižvelgiant į degalų naudojimo efektyvumą ir kitus esminius parametrus.
- 52009AR0103 – Regionų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos „TEN-T politikos peržiūra“.
- 52009DC0461 – Komisijos ataskaita Tarybai, Europos Parlamentui, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „2009 m. ES vystymosi politikos darnos ataskaita“.
- 52009DC0639 – Komisijos pranešimas „Svarbiausios 2009 m. užimtumo Europoje ataskaitos idėjos“.
- 52009DC0647 – Komisijos darbinis dokumentas „Konsultacijos dėl būsimosios 2020 m. Europos Sąjungos strategijos“.
- 52009IP0042 – 2009 m. vasario 4 d. Europos Parlamento rezoliucija „2050 m.: ateitis prasideda šiandien“. Rekomendacijos dėl būsimos integruotos ES kovos su klimato kaita politikos.
- 52009IP0119 – 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ekologiško transporto naudojimo ir išorės sąnaudų priskyrimo vidaus sąnaudoms „Ekologiškas transporto naudojimas ir išorės sąnaudų priskyrimas vidaus sąnaudoms“.
- 52009IP0120 – 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl 2009 m. pavasarį vykšančiam Europos Vadovų Tarybos susitikimui perduodamos nuomonės apie Lisabonos strategiją.
- C2009/234E/03 – 2009 m. kovo 11 d. posėdžio protokolas.
- 52010AE1174 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl ekologiškų darbo vietų.
- 52010DC0006 – Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl paskatų EMAS registruotoms organizacijoms 2004–2006 m.
- 52010IE1165 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl kūrybiškumo ir verslumo. Priemonės krizei įveikti (nuomonė savo iniciatyva).
- 52010IE1177 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasirengimo 2012 m. pasaulio aukščiausiojo lygio susitikimui tvaraus vystymosi klausimais.
- 52010IP0299 – 2010 m. rugsėjo 7 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl darbo vietų potencialo plėtimo naujoje tvarioje ekonomikoje „Darbo vietų potencialo plėtimas naujoje tvarioje ekonomikoje“.
- 52010IP0376 – 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl finansų, ekonomikos ir socialinės krizės „Rekomendacijos dėl priemonių ir iniciatyvų, kurių reikia imtis“.

- 52011AE0531 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „BŽŪP artėjant 2020 m. Su aprūpinimu maistu, gamtos ištekliais ir teritorine pusiausvyra susijusių būsimų uždavinių sprendimas“.
- 52011AE1386 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui: „Rio+20 : ekologiškos ekonomikos ir geresnio valdymo siekiai“.
- 52011AR0283 – Regionų komiteto nuomonė dėl naujosios daugiametės finansinės programos po 2013 m.
- 52011DC0500 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Strategijos „Europa 2020“ biudžetas“.
- 52011DC0571 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Efektyvaus išteklių naudojimo Europos planas“.
- 52011PC0626 – Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas, pasiūlymas.
- 52011TA1215(23) – Ataskaita dėl Europos profesinio mokymo plėtros centro 2010 finansinių metų metinių finansinių ataskaitų su Centro atsakymais.
- 52012AE1050 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos schemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės (COM(2011) 625 final – 2011/0280 (COD)), pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomas bendras žemės ūkio produktų rinkų organizavimas (Vieno BRO reglamentas) (COM(2011) 626 final – 2011/0281 (COD) (A-21)), pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl paramos kaimo plėtrai, teikiamos Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP) lėšomis (COM(2011) 627 final – 2011/0282 (COD)), pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos (COM(2011) 628 final – 2011/0288 (COD)), pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamos Tarybos reglamento (EB) Nr. 73/2009 nuostatos, susijusios su tiesioginėmis išmokomis ūkininkams 2013 m. (COM(2011) 630 final – 2011/0286 (COD)), pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiamos Reglamento (EB) Nr. 1234/2007 nuostatos, susijusios su bendrosios išmokos schema ir parama vynuodžių augintojams (COM(2011) 631 final – 2011/0285 (COD)).
- 52012DC0531 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Pirmoji 2014–2020 m. daugiametės finansinės programos (DFP) paprastinimo rezultatų suvestinė“.
- C2012/168E/01 – Europos Parlamento narių pateiktų rašytinių klausimų sąrašas, kuriame nurodomas klausimo numeris, originalo kalba, autorius, frakcija, institucija, kuriai skiriamas klausimas, pateikimo data ir turinys.
- C2012/285E/01 – Europos Parlamento narių pateiktų rašytinių klausimų sąrašas, kuriame nurodomas klausimo numeris, originalo kalba, autorius, frakcija, institucija, kuriai skiriamas klausimas, pateikimo data ir turinys.
- 52012IE1304 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Sąjungos tvaraus vystymosi strategijos 2011 m. stebėsenos ataskaitos. EESRK vertinimas.
- 52012IP0011 – „Ūkio gamybos medžiagų tiekimo grandinė: struktūra ir pasekmės“. 2012 m. sausio 19 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl ūkio gamybos medžiagų tiekimo grandinės: struktūra ir pasekmės.
- 52012DC0756 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui „Bendrosios rinkos stiprinimas šalinant su lengvaisiais automobiliais susijusias tarpvalstybines mokesčines kliūtis“.
- 52012AR1529 – Regionų komiteto nuomonė „Geresnė bendrosios rinkos valdysena“.
- 52012PC0710 – Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo pasiūlymas dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“.
- 52012DC0626 – Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai „Kioto protokole nustatytų tikslų įgyvendinimo pažanga (reikalaujama pagal Europos Parlamento ir Tarybos sprendimo Nr. 280/2004/EB dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos Bendrijoje monitoringo mechanizmo ir Kioto protokolo įgyvendinimo 5 straipsnį)“.
- 32013D1386 – 2013 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 1386/2013/ES dėl bendrosios Sąjungos aplinkosaugos veiksmų programos iki 2020 m. „Gyventi gerai pagal mūsų planetos išgales“.

- 52013AE7466 – Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato „2014 m. metinė augimo apžvalga“.
- 52013DC0475 – Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai: pirmoji pažangos ataskaita įgyvendinant Komisijos tarnybų darbo dokumentą „Jūrų transporto išmetamų teršalų mažinimas ir tvaraus vandens transporto priemonių rinkinys“.
- 52013DC0623 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Kokybiško vidaus vandenų kelių transporto kūrimas NAIADES II“.
- 52013PC0262 – Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl augalų dauginamosios medžiagos auginimo ir tiekimo rinkai pasiūlymas.
- 52013SC0112 – Poveikio vertinimo santrauka. Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, pridedamas prie Komisijos komunikato Tarybai ir Europos Parlamentui „Žaliųjų produktų bendrosios rinkos kūrimas. Informacijos apie produktų ir organizacijų aplinkosauginį veiksmingumą kokybės gerinimas“.
- C2013/264/09 – Kvietimas teikti paraiškas – „Parama informavimo apie bendrą žemės ūkio politiką (BŽŪP) priemonėms“ – 2014 m.
- 32014R0639 – Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) Nr. 639/2014, kuriuo papildomas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1307/2013, kuriuo nustatomos pagal bendros žemės ūkio politikos paramos sistemas ūkininkams skiriamų tiesioginių išmokų taisyklės, ir iš dalies keičiamas to reglamento X priedas.
- 52014DC0440 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo MVĮ veiksmų planas. Kaip padėti aplinkosaugos iššūkius paversti verslo galimybėmis“.
- 52014DC0446 – Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“.
- IATE – Daugiakalbė Europos Sąjungos terminų bazė (<http://iate.europa.eu>).
- EUR-lex – Europos Sąjungos teisės aktų ir kitų viešų dokumentų bazė (<http://eur-lex.europa.eu/lt/index.htm>).

LITERATŪRA

- Gaivenis K. 2002: *Lietuvių terminologija: teorijos ir tvarkybos metmenys*, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.
- Keinys St. 1980: *Terminologijos abėcėlė*, Vilnius: Mokslo.
- ODE 2010: *Oxford Dictionary of English*. Third edition. Edited by A. Stevenson, Oxford: Oxford university press.
- Pažūsis L. 2014: *Kalba ir vertimas*, Vilnius: Vilniaus universitetas.
- Pikčilingis J. 1969: *Lėksinė ir gramatinė sinonimika*, Kaunas: Šviesa.
- Vaskelienė J., Kučinskienė R. 2012: Dabartinės lietuvių kalbos būdvardžių darybiniai sinonimai. – *Žmogus ir žodis*, 153–161.
- Vladarskienė R. 2014: Kas gali būti žalias? – *Gimtoji kalba* 2, 3–7.
- VLE I – *Visuotinė lietuvių enciklopedija* 1, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2001.
- VLE V – *Visuotinė lietuvių enciklopedija* 5, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2004.
- Гринев С. 1993: *Введение в терминоведение*, Москва: Московский лицей.
- Даниленко В. П. 1977: *Русская терминология: Опыт лингвистического описания*, Москва: Наука.

EKOLOGIZAVIMAS, ŽALINIMAS AND OTHER EQUIVALENTS OF THE ENGLISH TERM GREENING IN THE DOCUMENTS OF EUROPEAN UNION INSTITUTIONS

The article deals with the Lithuanian equivalents of the English term *greening* in translated documents of European Union institutions. Term *greening* is more and more frequently used in EU documents and it reflects the objectives of the green policy trend of the EU – making various fields of activities, industries, technologies and other things more environmentally friendly. In Lithuanian documents there are

nearly eighty different language units corresponding to *greening* and nearly a half of them are terms – nouns or word combinations with nouns.

More than three quarters of the terms are made from the noun *ekologija* or have elements made from this word. The majority of such equivalents of *greening* are complex terms naming actions; one equivalent is also used as a name of the field of science and a few name characteristics. *Ekologiškumo didinimas* and *ekologizavimas* are most frequently and consistently used terms. In other cases *greening* is translated as *aplinkosauga*, *aplinkos tausojimas*, *žalinimas* or other terms and their combinations. *Žalinimas* is a new term, though terms with a root of the adjective *žalias* have been used before. *Greening* is also translated as adjectives, words used as adjectives and their combinations, verbs and verb combinations and explanatory syntactic constructions, for instance *ekologinis*, *ekologiškumą skatinantis*, *ekologinti*, *orientuoti į ekologiją*, *kad (visos darbo vietas) taptų ekologiškesnės*. Adjectives, words used as adjectives and their combinations are used to name the same things. A few verbs and combinations with verbs have the same lexical structure as terms and can be treated as their transforms. The majority of word-combinations which cannot be treated as terms are made using the word *ekologija*.

The majority of terms and other equivalents are universal and can be used when speaking about various different fields and subjects. Sometimes terms have elements which help making them more precise. The closeness of meaning of the majority of equivalents is based on the context. Some cases can be treated as derivational synonyms (*ekologinis* – *ekologiškas*) or grammatical synonyms of degree forms (*ekologiškas* – *ekologiškesnis*). The variety of expression of equivalents of the English term *greening* is probably caused by the unclearness of the concept, revealing of different characteristics of the concept, polysemy of the term, unequal quality of translation or translation techniques, permanent search for the more appropriate equivalent or the influence of other languages.

Gauta 2014-10-07

Robertas Stunžinas
Lietuvių kalbos institutas
P. Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius
E. paštas robertasst@lki.lt